

ANTARKTIS-TRAKTATEN

Antarktistraktaten er ein einestående og uvanleg internasjonalt avtale, trådte i kraft 23. juni 1961 og legg dei juridiske rammene for aktivitet i området sør for 60 °S.

Traktaten legg rammene for forvaltninga av eit kontinent ingen nasjon eig, men som eit stort antal nasjonar har aktive interesser i. Kilde: Norsk Polarinstittutt.

ANTARKTIS

– Antarktis er fellesbetegnelsen på land- og havområdene omkring jordens sørpol. Dette består av et stort sentralkontinent, Det antarktiske kontinent, omgitt av Sørishavet.

– Selve kontinentet har et areal på ca. 14 millioner km², som utvider seg til det dobbelte om vinteren når havisen strekker seg inn på 1000 km ut fra kysten. Ofte defineres Antarktis som området sør for 60° sørlig bredde, slik Antarktistraktaten definerer og avgrensner området.

– Antarktis er det kaldeste, mest forblåste og tørreste kontinentet på jorda, og inneholder 90 prosent av all is på jordkloden.

Kilde: snl.no

– Antarktishalvøya er armen som strekker seg fra Antarktis sin vestsida mot nordvest. Området har opplevd å bli 3 °C varmere i løpet av de siste 50 årene. Grunner til dette er både en oppvarming av atmosfæren en økning i havtemperaturen.

– Antarktishalvøya har nesten 700 isbreer. 90 prosent av disse trekker seg tilbake, og reduseres.

Kilde: Svein Tveitdal/ Klima2020

Dro til Antarktis for

Svein Tveitdal er en internasjonal figur innen klima- og miljøpolitikk. Nylig var han ombord i Hurtigruten MS Midnatsol for å sette fokus på nettopp dette.

LIV-TORILL HEEN ESPELAND

– Vi fikk lære og oppleve enormt mye i løpet av denne turen, sier Ellen Schei Tveitdal.

Tar ansvar

Hurtigruten opererer i noen av verdens mest jomfruelige og sårbare områder. Steder der landskapet er naturlig og urørt.

– Ekspedisjoner i så utfordrende områder og uberørte omgivelser som dette, kommer med et stort ansvar både i henhold til sjømannskap og miljøengasjement. Et ansvar som vi tar på alvor. Alle i ekspedisjonsteamet vårt er sertifiserte IAATO-medlemmer som har omfattende kunnskap om hvordan man driver miljøvennlig turisme

NÆRT: Svein hadde vikeplikt i sitt møte med nærgående ringpingvinner.

FOTO: ELLEN SCHEI TVEITDAL

i polare områder. Våre aktiviteter og omdømme hviler på vår lange tradisjon og erfaring når det gjelder å utforske polare farvann, fremhever Hurtigruten på sine nettsider.

Setter fokus på miljø

For å sette ekstra fokus på miljøutfordringene vi står overfor, ble Svein Tveitdal fra Froland invitert med på seilas om bord i Hurtigruten MS Midnatsol.

– Ellen og jeg dro til Antarktis via Santiago i Chile 2. januar. Jeg ble invitert med for å holde foredrag for skipets gjester og ansatte om klima- og miljøutfordringer. For å klare å være miljøbevisste er det helt sentralt at man har kunnskap, mener Svein Tveitdal.

– Rammen rundt foredragene ga gode bilder på hva som er i ferd med å skje. Vi så mye is og mange isbreer underveis, legger han til.

Passende foredrag

I tillegg til offiserer og annet båtkyndig mannskap, har Hurtigruten også eget mannskap i form av biologer og geologer.

– Det var daglig foredrag eller film om fugle- og dyreliv, polarekspedisjoner og annet. Jeg var den eneste eksterne foreleseren, og hadde forelesninger om tre ulike temaer, forklarer Svein Tveitdal.

– Det første temaet var generelt om klimaendringer, og da med fokus på tilbaketrekking av isen i Arktis og Antarktis. Tema nummer to var om klimapolitikk, Paris-avtale og andre politiske klimaavtaler. Den tredje bolken var et samarbeid jeg hadde med skipets kaptein. Han snakket om hvordan de som rederi kan være mer miljøvennlige, og om hva hurtigruten allerede har gjort for å komme i gang med sitt grønne skifte. Jeg bidro med informasjon om fornybar energi og om hva det grønne skiftet er. Etter min oppfatning så er Hurtigruten godt i gang med sitt skifte. De har allerede tatt tak i mange ting, og er frem på. De tør å satse på miljøet, mener Tveitdal.

– Det var god oppslutning omkring foredragene. 80 prosent av skipets gjester fikk dem med seg, de spurte og var engasjerte, det

fungerte kjempebra, medgir han.

Satser på hybridskip

– Hurtigruten satser på det å være et bærekraftig selskap, og de vil at deres cruise skal være miljøvennlige, fremhever Svein Tveitdal. Som et videre ledd i sin miljøatsing holder Hurtigruten nå på å ferdigstille to nye cruise-skip. De skal benyttes til ekspedisjoner langs kysten og som ekspedisjonsskip til Svalbard, Arktis og Antarktis. Det første skipet skal være klart neste sommer. Skipene som bygges er hybridskip som kan seile opp mot en halvtime ved hjelp av elektrisitet, noe som igjen vil gi en reduksjon i drivstoffbruket på 20 prosent sammenlignet med dagens skip.

– Stille seiling gjør at disse cruise-skipene kan besøke sårbare områder uten å lage støy. De små gummibåtene vil også få elektriske påhengsmotorer, kommenterer Ellen Schei Tveitdal.

Opplevde stor natur

I løpet av turen fikk ekteparet Tveitdal også anledning til å delta på flere utflukter. På noen av dem måtte ekteparet Tveitdal og de andre reisende ut i mindre gummibåter.

– Den andre dagen på turen ble starten på den virkelige ekspedisjonen. Vi var fortsatt i Sør-Amerika. Ett av de mange inntrykkene vi sitter igjen med, er hvor utrolig trygt og behagelige det var å entre småbåtene, forlate Midnatsol og fortsette innover i Garibaldifjorden den dagen, forteller Ellen.

– Det var litt som hjemme i Froland, men helt uten tegn til bosetting og en følelse av dette må være uberørt av oss mennesker. Men så stemte ikke det heller, i kanskje mer enn 6000 år har en liten gruppe yaganer levd her i dette kalde klimaet helt uten tilgang til klær og der viktigste matkilden var sjøløver og muslinger. Mennene jaktet på sjøløver og kvinnene gjorde resten. Ild og den nakne kroppen dekket med lag på lag med fett fra sjøløver og strandede hvaler gjorde at de kunne overleve her og ved å padle i kanoer laget av bark etter hvor føden fantes. I dag lever

STORSLÅTT: Ellen Schei Tveitdal og Svein Tveitdal fikk

kun en 100 prosent yagankvinne i Puerto Williams. Resten av de litt over to tusen innbyggerne er en blanding av innvandrere fra flere land i Europa, forklarer Ellen.

Sterk vind på havet

– Det er mange isbreer også i Sør-Amerika. Garibaldibreen er en stor skjønnhet. Blåfargene, jo mørkere i tonen dess dypere sprekker, som om hele brefallet var en kjempestor blå ametyst, forteller Ellen beskrivende.

Noen dager etter at ekteparet forlot Santiago ankom de Half Moon Island og Antarktishalvøya, armen som strekker seg nordvestover fra Antarktis sin hovedlandmasse. Turen over Drakestredet,

ANTARKTIS: Kartutsnittet fra Store norske leksikon viser også Antarktishalvøya som strekker seg ut i havet nordvestover fra selve Antarktis.

LITEN BÅT I STOR NATUR: Ellen og Svein fikk oppleve Garibaldifjorden sør i Sør-Amerika på kloss hold. De små gummibåtene opplevdes trygge og behagelige for reisefølget.

FOTO: ELLEN SCHEI TVEITDAL

å sette fokus på miljøet

...k oppleve Deception Island. Denne øya er rester etter en vulkan som kollapset for 10 000 år siden. Hurtigruten MS Midnatsol ses i bakgrunnen, og spor etter hvaloljekokeri ses bak til venstre på bildet.

FOTO: STEINAR AKSNES

strekningen mellom Kapp Horn og nordspissen av Antarktishalvøya, tok nesten to døgn.

– Skipene som benyttes til disse turene over åpent hav er bygd for formålet, så selv om vi opplevde vind med orkan i kastene, så følte det veldig trygt, erindrer Ellen.

Hadde vikeplikt

På Half Moon Island fikk de oppleve pingviner og annet fugleliv på nært hold.

– Lukten av ekskrementer henger fortsatt sterkt igjen i minnet, mener Ellen som sier at opplevelsene blant pingviner og måkereir var ganske intense fordi de kunne gå så nær.

– Vi skulle holde minst fem me-

ters avstand til pingvinene, noe om ble vanskelig. Hele tiden var en, to, tre eller flere på vei mellom reiret og vannet, men vi hadde vikeplikt, forteller hun. Andre fugler var enda mer nærgående, som storhavsjo, legger Ellen til.

Spor etter hvalfangst

– Hver kveld cruiset vi rundt mektige og vakre isfjell. En morgen våknet vi straks før vi passerte den trangen inngangen til kalderaen som er Deception Island. Det er bare 10 000 år siden denne stratovulkanen kollapset. Den er fremdeles aktiv. Forskerne gjemte seg bak steiner under det siste større utbruddet på 60-tallet, informerer Svein.

– Det er lite fugleliv i et så øde “månelandskap” og ingen krill inne i bukta da svovelinnholdet er for høyt. Likevel er det tydelige spor etter oss selv og nordmenn især. Hit ble hvalen fraktet og hvalolje kokt og lagret i de store tankene før den ble skipet hjem. Oljetankene og flere bolighus står der fremdeles, forteller Ellen.

Strengt regulert

Bestemmelser i Antarktistraktaten gjør at all turisme i Antarktis er strengt regulert.

– Det er regulert hvor mange cruise som hvert år kan dra til Antarktis. Det er også slik at kun 30 000 turister får anledning til å dra hit hvert år, informerer Ellen.

– Når en skal gå i land, for eksempel på Deception Island hvor vi var, så må man ta på spesielle gummistøvler som alle fikk tildelt. De vaskes etterpå. Dette som en del av smittevernet for det lokale dyrelivet, sier hun videre. På turen Svein og Ellen deltok på var det flest tyskere, en del amerikanere, noen engelskmenn og noen få nordmenn.

– Offiserene om bord var norske, tilføyer Ellen.

– Vi ble så utrolig godt ivarettatt. Hele tiden. Både mannskap og ekspedisjonsteam var veldig profesjonelle. Tiden fikk en annen mening, nesten som en uendelighetsopplevelse. Alt var så stille, selv menneskene. Det hele var en vakker opplevelse, mener hun, noe man opplever én gang i livet, fremhever Ellen Schei Tveitdal til slutt.

STORT: Svein skuer ut over store ismasser i Antarktis. Turen gjorde inntrykk på ekteparet, og de holder muligheten åpen for flere turer.

FOTO: KARSTEN BIDSTRUP

PROFESJONELT SAMARBEID: Svein foreleser sammen med kapteinen om hurtigrutens satsing på klimavennlige cruise.

FOTO: KARSTEN BIDSTRUP